

II

(Sdělení)

SPOLEČNÁ PROHLÁŠENÍ

EVROPSKÝ PARLAMENT

RADA

EVROPSKÁ KOMISE

Evropské prohlášení o digitálních právech a zásadách pro digitální dekádu

(2023/C 23/01)

Evropský parlament, Rada a Komise slavnostně vyhláší toto společné prohlášení o digitálních právech a zásadách pro digitální dekádu

Preambule

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Podle článku 2 Smlouvy o Evropské unii je Evropská unie (EU) „unií hodnot“, založenou na účtě k lidské důstojnosti, svobodě, demokracii, rovnosti, právnímu státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Kromě toho se EU podle Listiny základních práv Evropské unie zakládá na nedělitelných a všeobecných hodnotách lidské důstojnosti, svobody, rovnosti a solidarity. Listina rovněž potvrzuje práva, která vyplývají zejména z mezinárodních závazků společných členským státům.
- (2) Digitální transformace má dopad na všechny aspekty života občanů. Nabízí významné příležitosti k zajištění lepší kvality života, hospodářského růstu a udržitelnosti.
- (3) Digitální transformace ale pro naše demokratické společnosti, ekonomiky a jednotlivce přináší také výzvy. S urychlením digitální transformace nastal čas, aby EU upřesnila, jak by měly být její hodnoty a základní práva, které jsou platné offline, uplatňovány v digitálním prostředí. Digitální transformace by neměla vést ke zhoršení úrovně práv. To, co je protiprávní offline, je protiprávní online. Tímto prohlášením nejsou dotčeny „offline politiky“, jako je přístup ke klíčovým veřejným službám offline.
- (4) Parlament několikrát vyzval k zavedení etických zásad, jimiž se bude přístup EU k digitální transformaci řídit, a k zajištění plného souladu se základními právy, jako je ochrana údajů, právo na soukromí, zákaz diskriminace a genderová rovnost, a se zásadami, jako je ochrana spotřebitelů, technologická neutralita a neutralita internetu, důvěryhodnost a inkluzivnost. Vyzval rovněž k posílení ochrany práv uživatelů v digitálním prostředí, jakož i práv pracovníků a práva odpojit se ⁽¹⁾.

(¹) 2020/2216(INI); 2020/2018(INL); 2020/2019(INL); 2020/2022(INI); 2020/2012(INL); 2020/2014(INL); 2020/2015 (INI); 2020/2017 (INI); 2019/2186(INI); 2019/2181(INL); 2022/2266 (INI)

- (5) Členské státy na základě předchozích iniciativ, jako je „Tallinské prohlášení o elektronické veřejné správě“ a „Berlínské prohlášení o digitální společnosti a digitální správě založené na hodnotách“, vyzvaly prostřednictvím „Lisabonské deklarace – digitální demokracie s jasným účelem“ k vytvoření modelu digitální transformace, který posílí lidský rozměr digitálního ekosystému, jehož jádrem je jednotný digitální trh. Členské státy rovněž vyzvaly k vytvoření takového modelu digitální transformace, který zajistí, že technologie budou nápomocny při řešení nutnosti přijmout opatření v oblasti klimatu a chránit životní prostředí.
- (6) Vize EU ohledně digitální transformace staví občany do centra pozornosti, posiluje postavení jednotlivců a podporuje inovativní podniky. V rozhodnutí o politickém programu „Cesta k digitální dekádě 2030“ se stanoví konkrétní digitální cíle založené na čtyřech základních bodech (digitální dovednosti, digitální infrastruktury, digitalizace podniků a veřejných služeb). Cesta EU k digitální transformaci našich společností a ekonomiky zahrnuje zejména otevřenou digitální suverenitu, dodržování základních práv, právní stát a demokracii, inkluzi, přístupnost, rovnost, udržitelnost, odolnost, bezpečnost, zlepšování kvality života, dostupnost služeb a respektování práv a ambicí každého člověka. Měla by přispívat k dynamické a spravedlivé ekonomice a společnosti v EU, jež účinně využívají zdroje.
- (7) Toto prohlášení upřesňuje sdílené politické záměry a závazky a připomíná nejrelevantnější práva související s digitální transformací. Prohlášení by rovněž mělo být vodítkem pro tvůrce politik při úvahách o jejich vizi digitální transformace: občané jako středobod digitální transformace; podpora solidarity a inkluze prostřednictvím konektivity, digitálního vzdělávání, odborné přípravy a dovedností, spravedlivých a řádných pracovních podmínek, jakož i přístupu k digitálním veřejným službám online; připomenutí významu svobodné volby při interakci s algoritmy a systémy umělé inteligence a ve spravedlivém digitálním prostředí; podpora zapojení se do digitálního veřejného prostoru; zvýšení bezpečnosti, ochrany a posílení postavení v digitálním prostředí, zejména pro děti a mladé lidi, při současném zajištění soukromí a individuální kontroly nad údaji; podpora udržitelnosti. Jednotlivé kapitoly tohoto prohlášení by měly tvořit ucelený referenční rámec a neměly by být vykládány izolovaně.
- (8) Toto prohlášení by rovněž mělo sloužit jako referenční bod pro podniky a další relevantní subjekty při vývoji a zavádění nových technologií. V tomto ohledu je důležitá podpora výzkumu a inovací. Zvláštní pozornost by měla být věnována také malým a středním podnikům a začínajícím podnikům.
- (9) Mělo by být dále posíleno demokratické fungování digitální společnosti a ekonomiky, a to při plném dodržování zásad právního státu, účinné právní ochrany a prosazování práva. Tímto prohlášením nejsou dotčena zákonná omezení výkonu práv s cílem uvést je do souladu s výkonem jiných práv a ani nezbytná a přiměřená omezení, která jsou ve veřejném zájmu.
- (10) Toto prohlášení se opírá zejména o primární právo EU, především Smlouvu o Evropské unii, Smlouvu o fungování Evropské unie, Listinu základních práv Evropské unie, jakož i o sekundární právo a judikaturu Soudního dvora Evropské unie. Vychází rovněž z evropského pilíře sociálních práv a doplňuje jej. Má deklaratorní povahu a jako takovým jím není dotčen obsah právních předpisů ani jejich uplatňování.
- (11) EU by měla toto prohlášení prosazovat v rámci svých vztahů s jinými mezinárodními organizacemi a třetími zeměmi, a to i tím, že bude tato práva a zásady zohledňovat ve svých obchodních vztazích, s cílem, aby tyto zásady vedly mezinárodní partnery k digitální transformaci, jejímž ústředním bodem jsou na celém světě občané a jejich všeobecná lidská práva. Prohlášení by mělo sloužit zejména jako referenční bod pro činnosti v rámci mezinárodních organizací, jako je provádění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030, jakož i mnohostranný přístup ke správě internetu.

- (12) Propagace a provádění prohlášení je sdíleným politickým závazkem a odpovědností EU a jejích členských států v rámci jejich příslušných pravomocí a v plném souladu s právem EU. Komise bude pravidelně podávat Parlamentu a Radě zprávy o dosaženém pokroku. Za tímto účelem by členské státy a Komise měly při spolupráci na dosažení obecných cílů stanovených v rozhodnutí politickém programu „Cesta k digitální dekádě 2030“ zohlednit digitální zásady a práva stanovené v tomto prohlášení.

Prohlášení o digitálních právech a zásadách pro digitální dekádu

Naším cílem je prosazovat evropský způsob digitální transformace, který staví občany do středu zájmu a vychází z evropských hodnot a základních práv EU, potvrzuje všeobecná lidská práva a přináší prospěch všem jednotlivcům, podnikům i společnosti jako celku.

Proto prohlašujeme:

KAPITOLA I

Občané jako středobod digitální transformace

1. Středobodem digitální transformace v Evropské unii jsou občané. Technologie by měly všem lidem žijícím v EU sloužit, být pro ně přínosem a napomáhat jim při naplňování jejich ambicí, a to při zajištění naprosté bezpečnosti a dodržování jejich základních práv.

Zavazujeme se, že:

- a) posílíme demokratický rámec pro digitální transformaci, která bude přínosem pro každého a zlepší život všech lidí žijících v EU;
- b) přijmeme nezbytná opatření k zajištění toho, aby hodnoty EU a práva jednotlivců, jak jsou uznávány na základě práva EU, byly dodržovány v online prostředí i mimo něj;
- c) podpoříme a zajistíme odpovědné a důsledné kroky ze strany všech aktérů, veřejných i soukromých, v digitálním prostředí;
- d) budeme aktivně propagovat tuto vizi digitální transformace, a to i v rámci našich mezinárodních vztahů.

KAPITOLA II

Solidarita a inkluzivnost

2. Technologie by měly být používány k tomu, aby lidi sjednocovaly, a nikoli rozdělovaly. Digitální transformace by měla přispět ke spravedlivé a inkluzivní společnosti i hospodářství v Unii.

Zavazujeme se, že:

- a) zajistíme, aby navrhování, vývoj, zavádění a využívání technologických řešení respektovalo základní práva, umožňovalo jejich výkon a podporovalo solidaritu a inkluzi;
- b) digitální transformace nebude nikoho opomíjet. Měli by z ní mít prospěch všichni a měla by dosáhnout genderové vyváženosti a zahrnout zejména seniory, osoby žijící ve venkovských oblastech, osoby se zdravotním postižením nebo marginalizované, zranitelné či znevýhodněné osoby a osoby jednající jejich jménem. Měla by rovněž podporovat kulturní a jazykovou rozmanitost;
- c) vypracujeme vhodné rámce, aby všichni účastníci trhu, kteří mají z digitální transformace prospěch, převzali svou sociální odpovědnost a spravedlivým a přiměřeným dílem přispívali k nákladům na veřejné statky, služby a infrastrukturu ku prospěchu všech lidí žijících v EU.

Konektivita

3. Kdokoli a kdekoli v EU by měl mít přístup k cenově dostupné a vysokorychlostní digitální konektivité.

Zavazujeme se, že:

- a) zajistíme přístup k vysoce kvalitní konektivité s dostupným přístupem k internetu pro všechny osoby kdekoli v EU, včetně osob s nízkými příjmy;

- b) budeme chránit a podporovat neutrální a otevřený internet, na němž obsah, služby a aplikace nejsou bezdůvodně blokovány ani není uměle snižována jejich kvalita.

Digitální vzdělávání, odborná příprava a dovednosti

4. Každý má právo na vzdělávání, odbornou přípravu a celoživotní učení a měl by mít možnost získat všechny základní i pokročilé digitální dovednosti.

Zavazujeme se, že:

- a) budeme podporovat vysoce kvalitní digitální vzdělávání a odbornou přípravu, mimo jiné s cílem překlenout digitální propast mezi ženami a muži;
- b) budeme podporovat úsilí, jež umožní všem žákům a učitelům získat a sdílet nezbytné digitální dovednosti a kompetence, a to i mediální gramotnost a kritické myšlení, a ti se tak mohli aktivně zapojit do ekonomiky, společnosti a demokratických procesů;
- c) budeme propagovat a podporovat úsilí s cílem vybavit všechny vzdělávací instituce a instituce odborné přípravy digitální konektivitou, infrastrukturou a nástroji;
- d) každý bude mít možnost přizpůsobit se změnám, které přináší digitalizace práce, a to zvyšováním kvalifikace a rekvalifikací.

Slušné a spravedlivé pracovní podmínky

5. Každý má právo na spravedlivé, zdravé a bezpečné pracovní podmínky a náležitou ochranu v digitálním prostředí stejně jako na pracovišti bez ohledu na zaměstnanecký status a druh či délku pracovního poměru.
6. Důležitou úlohu v rámci digitální transformace hrají odborové svazy a organizace zaměstnavatelů, zejména pokud jde o vymezení slušných a spravedlivých pracovních podmínek, a to i pokud jde o využívání digitálních nástrojů při práci.

Zavazujeme se, že:

- a) zajistíme, aby se každý mohl odpojit a využívat v digitálním prostředí záruky pro rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem;
- b) zajistíme, aby digitální nástroje v pracovním prostředí žádným způsobem neohrožovaly fyzické a duševní zdraví pracovníků;
- c) zajistíme dodržování základních práv pracovníků v digitálním prostředí, včetně jejich práva na soukromí a práva sdružovat se, práva na kolektivní vyjednávání a akce, jakož i ochranu před nezákonným a neoprávněným sledováním;
- d) zajistíme, aby využívání umělé inteligence na pracovišti bylo transparentní a řídilo se přístupem založeným na posouzení rizik a aby byla přijata odpovídající preventivní opatření k zachování bezpečného a zdravého pracovního prostředí;
- e) zajistíme zejména, aby byl v rámci důležitých rozhodnutí, která mají na pracovníky dopad, zaručen lidský dohled a aby byli pracovníci obecně informováni o tom, že komunikují se systémy umělé inteligence.

Digitální veřejné služby online

7. Každý by měl mít online přístup ke klíčovým veřejným službám v EU. Po nikom nebude požadováno, aby při přístupu k digitálním veřejným službám a jejich využívání poskytoval údaje častěji, než je nezbytné.

Zavazujeme se, že:

- a) zajistíme, aby všem lidem žijícím v EU byla nabídnuta možnost využívat dostupnou, dobrovolnou, bezpečnou a důvěryhodnou digitální identitu umožňující přístup k široké škále online služeb;
- b) zajistíme širokou dostupnost a možnost opakovaného použití informací veřejného sektoru;
- c) usnadníme a podpoříme plynulý, bezpečný a interoperabilní přístup k digitálním veřejným službám v celé EU, které mají efektivně naplňovat potřeby lidí, zejména včetně digitálních zdravotnických a pečovatelských služeb, a to především přístup k elektronickým zdravotním záznamům.

KAPITOLA III

Svoboda volby

Interakce s algoritmy a systémy umělé inteligence

8. Umělá inteligence by měla sloužit jako nástroj pro lidi s konečným cílem zlepšit kvalitu jejich života.
9. Každý by měl mít možnost využívat výhod algoritmických systémů a systémů umělé inteligence, a to i tím, že bude činit vlastní informovaná rozhodnutí v digitálním prostředí, přičemž bude chráněn před riziky a újmou, pokud jde o jeho zdraví, bezpečí a základní práva.

Zavazujeme se, že:

- a) budeme podporovat důvěryhodné a etické systémy umělé inteligence zaměřené na člověka ve všech fázích jejich vývoje, zavádění a používání v souladu s hodnotami EU;
- b) zajistíme odpovídající úroveň transparentnosti, pokud jde o používání algoritmů a umělé inteligence, a to, aby byli lidé schopni je používat a při interakci s nimi o tom byli informováni;
- c) zajistíme, aby byly algoritmické systémy založeny na odpovídajících datových souborech, což zabrání diskriminaci a umožní lidský dohled nad všemi výstupy, které mají dopad na bezpečnost a základní práva lidí;
- d) zajistíme, aby technologie, jako je umělá inteligence, nebyly využívány k předurčování rozhodnutí lidí, například pokud jde o zdraví, vzdělávání, zaměstnanost a soukromý život;
- e) poskytneme záruky a přijmeme vhodná opatření, mimo jiné podporou důvěryhodných norem, s cílem zajistit, aby umělá inteligence a digitální systémy byly vždy bezpečné a aby byla při jejich používání plně dodržována základní práva;
- f) přijmeme opatření k zajištění toho, aby byly v rámci výzkumu v oblasti umělé inteligence dodržovány nejvyšší etické normy a relevantní právní předpisy EU.

Spravedlivé digitální prostředí

10. Každý by měl mít možnost si na základě objektivních, transparentních, snadno dostupných a spolehlivých informací účinně a svobodně zvolit, které online služby bude využívat.
11. V digitálním prostředí by měl mít každý možnost spravedlivě soutěžit a inovovat. To by mělo být přínosem i pro podniky, včetně malých a středních podniků.

Zavazujeme se, že:

- a) zajistíme bezpečné a zabezpečené digitální prostředí založené na spravedlivé hospodářské soutěži, v jehož rámci jsou chráněna základní práva, zajištěna práva uživatelů a ochrana spotřebitelů na jednotném digitálním trhu a řádně vymezeny povinnosti platforem, zejména velkých aktérů a strážců přístupu;
- b) budeme podporovat interoperabilitu, transparentnost, otevřené technologie a standardy jako způsob, jak dále posílit důvěru v technologie, jakož i schopnost spotřebitelů činit autonomní a informovaná rozhodnutí.

KAPITOLA IV

Zapojení se do digitálního veřejného prostoru

12. Každý by měl mít přístup k důvěryhodnému, rozmanitému a mnohojazyčnému digitálnímu prostředí. Přístup k rozmanitému obsahu přispívá k pluralistické veřejné diskusi a k efektivnímu nediskriminačnímu zapojení do demokracie.
13. Každý má v digitálním prostředí právo na svobodu projevu a informací, jakož i na svobodu shromažďování a sdružování.
14. Každý by měl mít možnost přístupu k informacím o tom, kdo vlastní nebo ovládá mediální služby, které používá.

15. Online platformy, zejména velmi velké online platformy, by měly podporovat svobodnou demokratickou diskusi online. Vzhledem k úloze jejich služeb při utváření veřejného mínění a diskurzu by velmi velké online platformy měly zmírňovat rizika vyplývající z fungování a využívání jejich služeb, a to i v souvislosti se zaváděcími a dezinformačními kampaněmi, a chránit svobodu projevu.

Zavazujeme se, že:

- a) budeme nadále chránit všechna základní práva v online prostředí, zejména svobodu projevu a informací, včetně svobody a plurality sdělovacích prostředků;
- b) budeme podporovat rozvoj a co nejlepší využívání digitálních technologií s cílem stimulovat angažovanost lidí a demokratickou účast;
- c) přijmeme přiměřená opatření k řešení všech forem nezákonného obsahu, při plném dodržování základních práv, včetně práva na svobodu projevu a informací a bez stanovení jakýchkoli obecných povinností v oblasti monitorování nebo cenzury;
- d) vytvoříme digitální prostředí, v němž jsou lidé chráněni před dezinformacemi a manipulací s informacemi a jinými formami škodlivého obsahu, včetně obtěžování a genderově podmíněného násilí;
- e) podpoříme účinný přístup k digitálnímu obsahu odrážejícímu kulturní a jazykovou rozmanitost v EU;
- f) posílíme postavení jednotlivců, aby mohli svobodně činit konkrétní rozhodnutí, a omezíme zneužívání zranitelných míst a předpojatosti, zejména prostřednictvím cílené reklamy.

KAPITOLA V

Bezpečnost, ochrana a posílení postavení

Chráněné, bezpečné a zabezpečené digitální prostředí

16. Každý by měl mít přístup k digitálním technologiím, produktům a službám, které jsou navrženy tak, aby byly bezpečné a zabezpečené a chránily soukromí, což vede k vysoké úrovni důvěrnosti, integrity, dostupnosti a pravosti zpracovávaných informací.

Zavazujeme se, že:

- a) přijmeme další opatření na podporu sledovatelnosti produktů a zajištění toho, aby byly na jednotném digitálním trhu nabízeny pouze produkty, které jsou bezpečné a v souladu s právními předpisy EU;
- b) budeme chránit zájmy lidí, podniků a veřejných institucí před kybernetickými bezpečnostními riziky a kyberkriminalitou, včetně porušení ochrany údajů a krádeže identity nebo manipulace s ní. To zahrnuje požadavky na kybernetickou bezpečnost pro připojené produkty uváděné na jednotný trh;
- c) budeme bojovat proti těm, kteří se v rámci EU snaží oslabit bezpečnost na internetu a integritu digitálního prostředí, a proti těm, kteří propagují násilí a nenávisť prostřednictvím digitálních prostředků, a zajistíme, aby za tyto činy byli pohnáni k odpovědnosti.

Soukromí a individuální kontrola nad údaji

17. Každý má právo na soukromí a právo na ochranu svých osobních údajů. Součástí tohoto práva na ochranu vlastních osobních údajů je i kontrola jednotlivců nad tím, jak jsou jejich osobní údaje využívány a s kým jsou sdíleny.
18. Každý má právo na důvěrnost své komunikace a informací ve svých elektronických zařízeních a nikdo nesmí být vystaven nezákonnému sledování na internetu, nezákonnému všudypřítomnému sledování ani zachycování údajů.
19. Každý by měl mít možnost určit svůj digitální odkaz a rozhodnout, co se po jeho smrti stane s jeho osobními účty a informacemi, které se k nim vztahují.

Zavazujeme se, že:

- a) zajistíme, aby měl každý účinnou kontrolu nad svými osobními i neosobními údaji v souladu s pravidly EU pro ochranu údajů a s relevantními právními předpisy EU;

- b) účinně zajistíme možnost jednotlivců snadno přesouvat své osobní a neosobní údaje mezi různými digitálními službami v souladu s právy na přenositelnost údajů;
- c) budeme účinně chránit komunikaci před neoprávněným přístupem třetích stran;
- d) zakážeme nezákonnou identifikaci a nezákonné uchovávání záznamů o aktivitě.

Ochrana a posílení postavení dětí a mladých lidí v digitálním prostředí

- 20. Postavení dětí a mladých lidí by mělo být posíleno, aby měli možnost se v digitálním prostředí bezpečně a informovaně rozhodovat a projevit svou kreativitu.
- 21. Materiály a služby přiměřené věku by měly zlepšit zkušenosti, kvalitu života a účast dětí a mladých lidí v digitálním prostředí.
- 22. Zvláštní pozornost by měla být věnována právu dětí a mladých lidí na ochranu před všemi trestnými činy páchanými nebo usnadněnými prostřednictvím digitálních technologií.

Zavazujeme se, že:

- a) budeme poskytovat příležitosti všem dětem a mladým lidem k získání nezbytných dovedností a kompetencí, včetně mediální gramotnosti a kritického myšlení, aby se mohli aktivně a bezpečně se pohybovat v digitálním prostředí a zapojovat se do něj a činit informovaná rozhodnutí;
- b) budeme podporovat pozitivní zkušenosti dětí a mladých lidí v bezpečném digitálním prostředí přiměřeném věku;
- c) budeme chránit všechny děti a mladé lidi před škodlivým a nezákonným obsahem, vykořisťováním, manipulací a zneužíváním na internetu a budeme předcházet tomu, aby byl digitální prostor využíván k páchaní trestné činnosti nebo k jejímu napomáhání;
- d) budeme chránit všechny děti a mladé lidi před nezákonným sledováním, profilováním a cílením, zejména pro komerční účely;
- e) zapojíme děti a mladé lidi do rozvoje digitálních politik, které se jich týkají.

KAPITOLA VI

Udržitelnost

- 23. Digitální produkty a služby by ve snaze zabránit značnému poškození životního prostředí a na podporu oběhového hospodářství měly být navrhovány, produkovány, používány, opravovány, recyklovány a likvidovány způsobem, který zmírňuje jejich negativní dopad na životní prostředí a společnost a zabraňuje jejich předčasnému zastarávání.
- 24. Každý by měl mít přístup k přesným, snadno srozumitelným informacím o dopadu digitálních produktů a služeb na životní prostředí a jejich spotřebě energie, opravitelnosti a životnosti, aby se mohl zodpovědně rozhodovat.

Zavazujeme se, že:

- a) budeme podporovat rozvoj a využívání udržitelných digitálních technologií, které mají minimální negativní dopad na životní prostředí a na společnost;
 - b) budeme podněcovat udržitelná spotřebitelská rozhodnutí a obchodní modely a podporovat udržitelné a odpovědné chování podniků napříč globálními hodnotovými řetězci digitálních produktů a služeb, a to i s ohledem na boj proti nucené práci;
 - c) budeme podporovat vývoj, zavádění a aktivní využívání inovativních digitálních technologií s pozitivním dopadem na životní prostředí a klima s cílem urychlit ekologickou transformaci;
 - d) budeme podporovat standardy a označení udržitelnosti pro digitální produkty a služby.
-